

Trudno budować kanon kulturowy regionu tak zmiennego o tak skomplikowanej historii, jak ziemie obecnego terytorium Warmii i Mazur. Nie jest łatwo przyjąć w tym koniecznym wyborze jednoznaczne kryteria.

Kanon ten tworzą pewne zjawiska fundamentalne, będące filarami obecnego kształtu tego miejsca. Nie można ich pominąć, ale też trudno nie opisywać tych ziem poprzez fakty, miejsca, spotkania, istotne z powodu osobistych historii, własnych mitów, symboli i doświadczeń.

Tak jak wiele innych rodzin, rodzina moich dziadków przyjechała na te ziemie po II wojnie światowej. Jestem drugim pokoleniem tutaj urodzonym. Długo nie czułam potrzeby szukania i definiowania swego miejsca w jakiejś ciągłości tradycji, historii, osadzania się w tym miejscu, sięgania do korzeni. Po prostu byłam tu i to było oczywiste, tak, jak napis „Briefe” na drzwiach mieszkania mojej Babci, w którym kiedyś przecież mieszkał ktoś inny...

Kiedy pytania o korzenie stały się istotne, nie było już tych, którym można byłoby je zadać.

Moje zakorzenianie się tu, w tej przestrzeni kulturowej i terytorialnej, to było przede wszystkim wrastanie w pejzaż i w tym pejzażu, w wilgotnym zapachu lasów i jezior nieustanne nasiąkanie tą krainą. Nie szukam tu śladów wpływów polskich, czy pruskich/niemieckich, chrześcijańskich czy pogańskich. Czerpię z niezmiernego bogactwa zasobów tej ziemi. Cenię to, co udało się zachować z dawnego porządku architektonicznego miast i wsi. Cieszę się z zachowanych i restaurowanych zabytków. Cenię literaturę, która tu się rodzi i tę, która tak pięknie opisuje przeszły i obecny obraz tego wyjątkowego regionu, prowadząc jednocześnie w szersze, uniwersalne przestrzenie. Cenię ludzi, którzy tworzą tkankę kulturową, łącząc czas przeszły i przyszłość. To, co po nas, świadomie i odpowiedzialnie kształtujących obraz tych ziem, pozostanie, to nie układ sił politycznych, ale wartości bezwzględne – nauka, kultura i sztuka.

Dzieła

Ernst Wiechert/ Dzieci Jeronimów

Ernst Wiechert/ Lasy i ludzie

Siegfried Lenz/ Muzeum ziemi ojczystej

Marion hrabina Dönhoff/ Nazwy, których nikt już nie wymienia

Konstanty Ildefons Gałczyński/ Kronika olsztyńska

Kazimierz Brakoniecki/ Ziemię, Światologia

Mieczysław Orłowicz/ Przewodnik po Mazurach Pruskich i Warmii

Hieronim Skurpski/ cykl grafik „Humanizm wojny”

Henryk Mączkowski/ obrazy z cyklu „Rybacy”

Madonna z Dzieciątkiem z polipptyku fromborskiego

Osobowości

Mikołaj Kopernik

Ignacy Krasicki

Johann Gottfried Herder

Marion hrabina Dönhoff

Feliks Nowowiejski

Hieronim Skurpski

Erwin Kruk

Kazimierz Orłoś

Robert Traba/ Stowarzyszenie Wspólnota Kulturowa Borussia

Krzysztof Worobiec/ Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur „Sadyba”

Miejsca

Sztynort, założenie parkowo-pałacowe oraz inne pałace arystokracji pruskiej

Frombork, wzgórze katedralne

Święta Lipka, Stoczek Klasztorny, Krosno, Gietrzwałd, sanktuaria

Kadyny, rezydencja cesarska i wieś
Ukta, Wojnowo, Gałkowo, wsie starowierców
Kętrzyn, kompleks stajni w Stadzie Ogierów
dzielnica Zatorze w Olsztynie
Wielkie Jeziora Mazurskie, jezioro Śniardwy
stare aleje przydrożne, te, które jeszcze się zachowały...
lasy, Puszcza Piska, Puszcza Napiwodzko-Ramucka, Puszcza Borecka, Puszcza Romincka
i... niebo gwiaździste nad nami... nigdzie nie ma takich wrześnieowych chmur...

Wydarzenia

chrystianizacja ziem Prusów i utworzenie państwa Zakonu Krzyżackiego
utworzenie biskupstwa warmińskiego
Bitwa pod Grunwaldem
przejście wojsk napoleońskich przez tereny dzisiejszej Warmii i Mazur
rozwój linii kolejowych
I wojna światowa, Bitwa pod Tannenbergiem
II wojna światowa, zakończenie wojny i przejście Armii Czerwonej przez ziemie dawnych Prus Wschodnich
wysiedlenia ludności niemieckiej, mazurskiej po II wojnie światowej
przesiedlenia ludności z południa w ramach akcji „Wisła” na tereny Warmii i Mazur
przesiedlenia ludności ze wschodnich granic przedwojennej Polski